

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo
c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje. Vse inerate zunaj Kranjskega sprejemata le Haasenstein & Vogler na Dunaji (Wien, I., Wallfischgasse Nr 10).

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah števil. 5.

Št. 4. V Ljubljani, 28. februarija 1889. Leto VI.

Obseg: Belo ali črno vino? — Državni melioracijski zaklad. — Zoper drisko telet. — Laacejeva nova travniška brana iz kovanega železa. — Razne reči. — Vprašanje in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

Belo ali črno vino?

Pogostoma povprašujejo, ali naj zasajajo svoje nove vinograde z belimi ali črnimi trtami, kar je seveda važno za prihodnost. Nekateri trdijo, da je belo vino najimennitnejše na svetu, in zdi se jim komaj vredno govoriti o črnem vinu, vinščaki iz pokrajin pa, koder pridelujejo črno vino, nekako zaničljivo govore o belem vinu. Ako hočemo odločiti na to ali ono stran, moramo najprej iskati, kaj je prav za prav razloček med črnim in belim vinom.

Kemijska sestava belih in črnih vin je sicer precej enaka, vendar je razen barve le razlika glede obilnejše čreslovine v črnem vinu. Čreslovina je ona zagatna in pusta tvarina, ki je črnemu vinu potrebna. Belo vino ima tudi čreslovine, a tako malo, da je niti okusiti ne smemo. Bela vina so rumenkasta vina brez čreslovine, črna vina pa modra ali vijoličasta vina z obilno čreslovino.

Čreslovina pa spreminja črnemu vinu svojstva v marsikaterem oziru in to bistveno. Pred vsem ne da čreslovina v črnem vinu priti najfinejšim okusnim tvarinam do tiste veljave kot v belem vinu; če so tudi v vinu, vendar jih prikriva okus čreslovine. Vrednost črnega vina presojamo torej po njegovih tako zvanih surovih sestavnih delih, t. j. po medsebojnem razmerju alkohola, kisline, čreslovine, izlečka in vode. Pri belih vini jemljemo pa razen teh tudi druge fine okusne tvarine v poštev.

Druga razlika med belim in črnim vinom je tudi njihju nasledek ob uživanju. S kislikastimi, belimi vini si ugasimo najbolje žejo, ker poživljajo, redčijo kri in silijo na vodo. Črna vina so manj ali bolj zdravila. Čreslovina vpliva namreč tako na človeka kakor „kinin“, t. j. proti-

mrzlično. Tudi proti driski so črna vina, le to napako imajo, da zapirajo vodo.

Črno vino rabi pogostokrat zaradi zdravilne moči svoje, in marsikedo rajši pije prav zagatno črnino, nego uživa druga neprijetna zdravila. Tudi proti koleri rabi črno vino prav dobro.

Izvrstno vpliva črno vino na želodec, kateri je onemogel vsled prevelikega užitka piva. Štatistika je res dokazala, da se toliko več črnega vina popije kolikor več piva, poraba belega vina pa se zmanjšava.

Vinska kupčija, ki je bila poprej omejena na majhne okraje ali dežele, bavila se je s tistim vinom, ki so ga v tistem okraju ali tisti deželi najrajši pili. Ker pa danes moremo pošiljati vino po železnici ali po parobrodih, kamor si bodi po svetu, zato mora gledati vinščak, da prideluje tisto vino, katero je najlažje prodati. Pri nas v Avstriji povprašujejo tuji kupci le po črnem vinu, in sicer kupci iz južne Francoske, pa tudi kupci iz dežel, koder pijejo veliko piva, in to vedno bolj.

Belega vina pa vendar ne smemo nehati pridelovati, ker ravno finejša bela vina ohranila si bodo vedno dobro ceno. Slaba bela vina pa ne bodo mogla dolgo časa tekrovati s pivom. „Weinbau-Kalender.“

Državni melioracijski zaklad.

I.

Iz časopisa „Politik“ posnemamo, koliko so posamezne v državnem zboru zastopane dežele dobile iz državnega melioracijskega zaklada, ki je namenjen v zboljšavanje gospodarskih razmer, posebno za urejevanje rek in sploh voda, za osuševanje močvirnih ali za namakanje presuhih zemljišč.

Naj priobčim naslednji sestavek, v katerem govore številke dovolj jasno, kar bodem na konci glede kranjske dežele izrekel:

Državni melioracijski zaklad od leta 1884. do 1887.

Dežela	Enoletni zemljiški davek (l. 1887). dotične dežele znaša gold.	Od l. 1884., torej od ustanovitve državnega zaklada, obljubilo se je do 1887. posameznim podjetjem podpore	Takim podjetjem zagotovljene podpore iz državnega melioracijskega zaklada		
			pripadajo		
			skupno	na 1□ km. zemlje	na 100 gld. letnega zemljiškega davka
Češko	11,241.000	679.950	203.985	3·9	1·8
Moravsko	5,217.000	401.000	168.000	7·6	3·2
Šlezija	799.000	756.000	302.850	58·8	37·9
Spodnje Avstrijsko	4,071.000	648.000	244.300	12·3	6·0
Gornje Avstrijsko .	2,447.000	—	—	—	—
Solnograško . . .	320.000	217.266	77.371	10·8	24·2
Tirolsko	883.000	661.420	319.475	12·0	36·2
Predarlberško . .	122.000	220.000	66.000	25·4	54·1
Štajarsko	2,158.000	327.400	103.700	4·6	4·8
Koroško	648.000	683.122	341.561	32·9	55·7
Kranjsko	620.000	40.900	18.750	1·9	3·0
Primorsko	628.000	956.000	382.400	47·9	60·9
Dalmacija	299.000	226.000	67.800	5·3	22·6
Galicija	4,601.000	1,712.911	491.028	6·3	10·7
Bukovina	407.008	—	—	—	—

Naša dežela torej je na 100 gld. letnega zemljiškega davka prejela le 3 % njej pravno pripadajočega doneska, druge dežele pa na pr. Galicija 32·6 %, Koroško 55·7 %, Primorsko celo 60·9 %.

Državni zaklad je pripomogel na Kranjskem

- za uredbo trebiškega potoka,
- " Bistrice pri Mojstrani,
- " osuševanje račenske doline,
- " preiskave votlin po Notranjskem.

Nerešena pa je prošnja za uravnavo Mirne, v kateri se je iz tega državnega zaklada prosilo 40.000 gld. podpore. In čeravno je ta reč toliko važna za vso pokrajino, po kateri se pretaka „Mirna“, in dasi je visoki deželni zastop sklenil v to svrhu posebno deželno postavbo, vendar ni nobenega odgovora na to vlogo, čeravno je že preteklo eno leto, kar je vložena. Prav tako leži nerešena prošnja za podporo k uredbi potoka pri Beli peči. Vedno, kar obstoji državni melioracijski zaklad, trajajo pogajanja zaradi podpore 500.000 gld. za osušenje ljubljanskega barja, in kedo zna, ali ne bo poprej posušil se ta zaklad, predno bo barsko vprašanje „godno“.

Že sedaj se je on zaklad zelo skrčil, in bojimo se, da se bo naša dežela ž njim dejanski le silno malo okoristila. Zato bi bila naših gospodov državnih poslancev vredna zadača, da bi to reč najskrbneje obravnavali in dobili, kar je sploh mogoče. Če katera dežela dokaj v to svrhu potrebuje, gotovo naša kranjska dežela, in da bi z urejanjem rek in potokov, z osuševanjem barja, pa tudi sto in sto močvirnih zemljišč neverjetno izdatno zboljšali položaj kmetovalcem, to je jasno. Na Češkem

snuje sedaj deželni zbor novo deželno banko, katera bode najbolj služila kmetovalcem s tem, da jim bo potrebnega denarja za zboljšanje zemljišč po nizki ceni izposojala. In če Češka, že davno sloveča po svoji plodovitosti in vrlem napredku, misli, da je umestno, ustanoviti deželno banko v povzdigo ljudskega blagostanja, kaj morajo reči druge kronovine, med njimi naša ?!

Dandanes, ko je denarja po primerno nizkih obrestih dobiti, in ako Bog ohrani Evropi mir, dobiti ga bo lahko tudi po 4 odstotke, posebno deželam, bilo bi pač mogoče misliti tudi v naši domovini, kako bi ustanovili deželen melioracijski zaklad, iz katerega bi se posameznikom, posebno pa korporacijam, občinam, okrajem po najnižih obrestih izposojalo za uredbo voda, za osuševanje, za napeljevanje vode na presuha zemljišča itd. Dežela, ki bi lahko dobila denarjev v to svrhu, izplačala bi ta zaklad na pr. v 50 letih zopet po amortizaciji, gotovo pa bi ogromno pripomogla, da bi izboljšali kulturne razmere v naši domovini, in jaz celo trdim, da dokler se ne bo dežela sama poprijela omenjenega dela, bode le malo dosegla.

Koliko bi bile melioracije naši deželi koristne, učile nas bodo moje nadaljnje razprave, katerim bom slednjič dodal še kratak načrt, kako naj bi se ustanovil deželni melioracijski zaklad in kako v anuitetah ali letnih obrokih zopet poplačal. F. Povše.

Zoper drisko telet.

Teleta napade včasih driska 8 ali 14 dni po rojstvu, ko še sesajo; mehko gre od njih in kislega smradu, pa tudi kolje jih, da večkrat poginejo.

Če takim teletom preiskuješ sirnik, to je 4. želodec, najdeš v njem neko skuto iz zagrizenega mleka; drobna čeva pa se vidijo hudo vneta, snetnjava.

Krivo je te bolezni težko prebavno mleko, ki ga sesa tele, pa tudi prehlajenje.

Da se ona skuta odpravi iz želodca, priporoča se štupa (prah) od rabarbare in pa rumene kine, vsake po 1 gram; oboje mora fina štupa biti, dobro vkup zmešana in na 4 porcije razdeljena.

Brž ko se driska loti sesajočega teleta, imej je na gorkem in daj mu eno uro potem, ko je sesalo, vsak dan po eno tako štipico, ki si jo s pol maselcem mleka izpod krave dobro pomešal. Vsak dan zjutraj taka štupa z mlekom pomešana ozdravi živinče v 2 ali 3 dneh, ako nisi driske zanemaril.

Če pa driska že dalje trpi, daj teletu vsak dan tako štupo s pol maselcem kamiličnega čaja in dodaj še nekoliko žlic toplega mleka izpod krave. To dajaj teletu vsak dan, dokler se ne ustavi driska.

Pri tej priliki pa moramo svariti naše gospodarje in gospodinje, naj opustijo škodljivo navado, da prvo

mleko, ki bi ga imelo tele od matere posesati, izmolzejo in ga teletu ne privoščijo, češ, da mu je škodljivo. To je neumna vraža. Ravno to prvo mleko teletu izčisti in otrebi čeva in mu tako odvrne drisko. Naj si človek ne predrzne mojstriti dobrotljive nature!

Laackejeva nova travniška brana iz kovanega železa.

Podoba 6. kaže popravljeno Laackejevo travniško brano, ki je bila na vseh nemških razstavah lansko leto odlikovana.

Tovarnar E. Kühne v Wieselburgu na Ogrskem pridobil si je izključno pravico, da sme izdelovati in prodajati to brano po Avstriji.

Ta brana je tako zelo rabna, kakor nobena starejše sestave, in sicer na travniku in na njivi.

Posamezni klini te brane, ki so zgoraj in spodaj ostri, pritrjeni so brez vijakov, netov ali žebeljev, ampak vtaknjeni so v prožne železne vzmeti, ki so ji ob enem stojalo, kakor kaže

podoba 7. Stojala imajo znotraj po rezi grče, klini pa udrtine, tako da skočijo grče v udrtine ter potem klini trdno stojijo. Oba rta klinova sta trda, stojala so pa iz mehkega železa, in ni se bati, da se zlomijo.

Kline lahko premeniš, če stare s kladivom izbiješ in novih vdeneš. Popolnoma nova in duhovita je sestava klinov v brano. Podoba 8. kaže ti zarezane, ki jih dela brana starega načina, podoba 9. pa, ki jih dela nova brana, in lahko vidiš, da je uspeh druge dvojen prve.

S 7 $\frac{1}{2}$ m dolgimi, nožu podobnimi klini je brana za poravnavanje krtin, za podvlačevanje gnoja, za branjanje travnikov, za pokončevanje podleska i. t. d.

Kratki in štirirobati klini služijo pa tedaj, kadar nočemo zemlje pregloboko raniti, ali če hočemo po travniku samo mah populiti. Kdor travnik dvakrat prebrana, temu zadostuje kratka stran klinov.

Na njivi rabi ta brana kakor navadna, samo delo njeno je boljše. E. Kühne v Wieselburgu izdeluje te brane 1.35 m, 1.65 m in 1.95 m široke, ter težke po 57, 68 in 80 $\frac{1}{2}$ po 35, 40 in 45 goldinarjev. Lahka brana je za enega težkega konja, srednja za dva lahka konja in težka za dva močna konja.

Razne reči.

— **Semenski krompir**, je kadar ga rabiš spomladi, največkrat uže nekoliko vzkalil. Napačno je te kali (cime) potrgati, ampak sadi krompir kolikor mogoče s celimi takimi kalmi. Tak krompir ozeleni hitreje in je plodovitejši. Pri nas imajo pa naši gospodarji še celo to slabo navado, da krompirju popolnoma potrebiijo vse vzrastke. Svetujemo jim, naj naredo na zavarovanem prostoru poskušajo. Pet krompirjev naj vsade s potrganimi, pet pa s celimi nepoškodovanimi kalmi. Kdor boče to poskusil, pritrtil nam boče leto obsorej gotovo.

— **Kako je vsakega konja lahko odvaditi, da ne grize žlebu.**

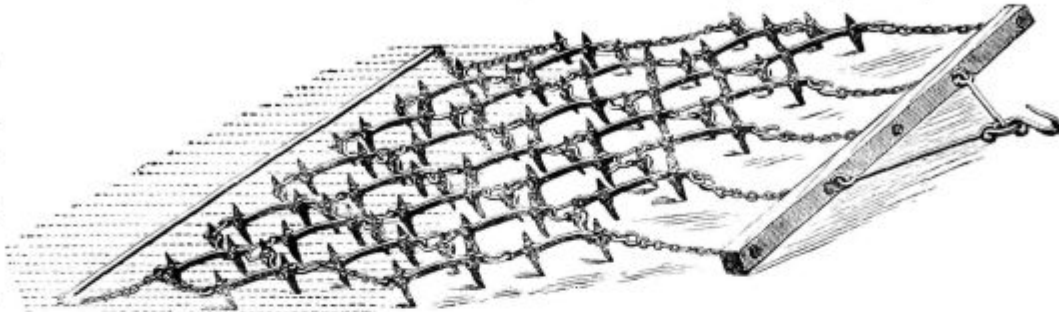
Nekateri konji imajo grdo navado, da grizejo žleb ali jaslji. Iz želodca pehajo takrat gaze (vetrove) ali pa vlečejo vnanjo sapo vase; vsekakor želodec tacih konj, ki jih Nemeec

„kopper“ ali „krippenbeisser“ imenuje, ni zdrav. Vse sem poskušal, kar koli mi je kdo svetoval — piše neki gospodar v časniku „die Sudeten“ — a vender nisem nobene pomoči našel, da bi odvadil svojega konja, ki je bil eden najhujših grizunov. Po naključju se namerim na nekega oficirja, ki je večidel Španske dežele

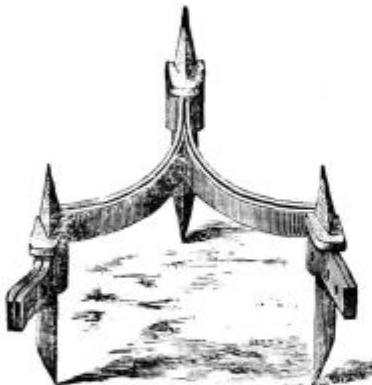
obhodil in mi pravil, da ondi ni nobenega žlebogrizca. Radovedno ga vprašam, kaj neki utegne vzrok biti, da Španjci nimajo konj, ki bi žlebove grizli?

Odgovor njegov je bil, da Španjci imajo po svojih hlevih le nizke žlebove, ki sezajo konjem le do kolen. Nemudoma dam svojemu grizunu napraviti nizek žleb in nizke jaslji, in res! v ta žleb ni konj nič več grizel. Trudil se je kakih 14 dni z glavo in vratom delj časa, da bi bil po svoji stari navadi nastavil zobe na žleb, pa ni mu obveljalo. In odvadil se je tako popolnoma večletne razvade, da se tudi visokega žleba zdaj nič več ne loti. In posihdob je moj konj tudi veliko bolj zdrav nego je poprej bil in se prav dobro redi. — Ker po takem ni boljše in cenejše pomoči, da se odvadijo konji žlebove gristi, mislimo z naznanilom te izkušnje ustreči vsem našim gospodarjem, katerih konji to imajo zoperno in zdravju škodljivo lastnost.

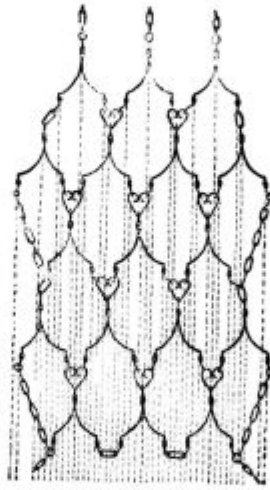
— **Nekateri konji imajo razvado, da love vajeti z repom.** Kdor je uže kedaj imel takega konja, zlasti mlado kobilo, ve, kako nevarna utegne postati vožnja, ako konj dobi vajet pod rep. Ako hočeš vajet s silo izpod repa spraviti, postane mlad konj nemiren, zdirja ti, in ker vajetov nimaš več v svoji moči, zgodi se lahko velika nesreča. V takem slučaju spusti oba vajeta tako zelo, da pade precej izpod repa tist vajet, kateri je ujet, kakor hitro konj le malo rep pri-

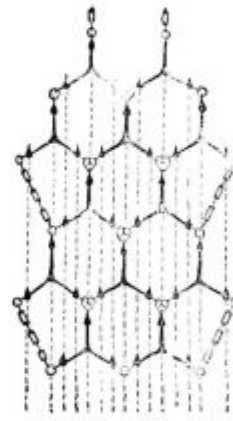
Podoba 6.

Podoba 7.

Podoba 8.

Podoba 9.

dvigne. Potem pa zopet vajet nategni. Neki nemški konjerejec pa to le priporoča: Priveži vrvice med jermen, ki gre okoli repa, in med vago. K tej vrvicei pa pripni s primernim jermenom rep, in sicer tam, kjer nehava repova kost. Tako konj ne more prizdigati repa med vožnjo in prav kmalu to razvado opusti.

— **Stenj (toht) po petrolejevih svetilnicah** ne bodi nikdar dolg, ampak rajši bolj kratek. V petroleji je vedno še dosti nesnage, čeravno je čist videti. Ta nesnaga se nabira v stenji, svetilnica le brli, a ne gori svetlo, ker stenj tli, in to tem bolj, kolikor bolj ga iz svetilnice izvijaš. Rabi torej kratek stenj, ker tak se ne utegne napajati z razno nesnago.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 24. Kako odpraviti smrdljivi duh od repnice, bumfe iz sodov i. t. d.? (J. B. v G. na Goriškem.)

Odgovor: Denite v sod neugašenega apna, zalijte ga z vodo in, kadar je apno ugašeno, zabijte ga z veho. Valite ga tako tja in sem, da ga apno ob vseh notranjih stenah opljuska. Čez teden dni ga izpirajte toliko časa, da teče iz njega čista voda. Ako ima sedaj sod še zmerom slab duh, ponovite vse to še enkrat ali večkrat, dokler smradu ne odpravite.

Vprašanje 25. Na našem šolskem vrtu potrebujemo prav živo vodnjaka. Ali bi bilo mogoče z uspehom prositi podpore iz onega državnega zaklada, ki je namenjen za kale, kajti naša občina ne zmore toliko stroškov, da bi si sama naredila vodnjak? (Fr. L. v V.)

Odgovor: Iz zaklada za kale ne boste dobili nobene podpore za napravo vodnjaka na šolskem vrtu. Podpora podelje le, kjer zahteva občina korist cele vasi ali občine. Potegujte se za podporo, ki je namenjena šolskim vrtom, kadar bode razpisana. Lansko leto je naučno ministerstvo obljubilo kmetijski družbi naši, da bode letos dalo 1000 gl. podpore za šolske vrte.

Vprašanje 26. Travnik hočem nasejati s travnim semenom. Leži pa proti severu, je pečevnat (sivi lapor), suh, in se tudi ne da voda nanj napeljavati, ter raste mu tu in tam nekoliko mahu. Kako naj ravnam, katere vrste seme naj sejem, in kje je dobiti takega semena. (Fr. R., župnik v Z na Štajarskem.)

Odgovor: Iz Vašega vprašanja ne moremo natančno pognati, ali je dotični kos zemlje uže sedaj travnik, in hočete trato le zboljšati, ali pa še ni s travo zaraščen. V prvem slučaju sejte spomladi kakor hitro mogoče seme raznih trav ter prevlecite potem travnik križem z brano. Ako pa hočete iz njive narediti travnik, pripravite jo prav skrbno in obsejte jo šele tedaj, kadar so sosedni travniki pričeli zeleneti. Za tako zemljo, kakeršna je Vaša, priporoča prof. Langenthal to le travno zmes: Phleum pratense, festuca pratensis, poa pratensis, festuca rubra, dactylis glomerata, lolium perenne, trifolium pratense (štajarska detelja), trifolium repens (bela detelja), medicago lupulina in lotus corniculatus. Vsa ta semena doboste pri Wolfner & Weiszu, katera sta i tako priložila današnji številki svoj cenik.

Vprašanje 27. Ali bode kranjska kmetijska družba uže letos oddajala drevje iz svoje drevesnice ali ne? Ako ne, kje drugje bi dobil poštenega blaga po ceni? (J. Dr. v Bor.)

Odgovor: Uže mnogokrat smo odgovorili na tem mestu, da bode šele l. 1889. pet let, kar je zasajena družbena drevesnica torej bode šele to jesen mogla prvič oddajati drevja. Spomladi l. 1890. dobil bode pa vsak ud po 5 drevesec zastonj. Med inserati vam dva ponujata svoje drevje (Klenert v Gradci in Wölfling v Bledu), katera oba priporočamo.

Vprašanje 28. Blagovolite naznaniti, koliko litra je 1 kilogram lucernovega semena, koliko ga gre na 100 ^{my}/₂, in koliko zemlje se obseje z 1 kilogramom, da setev ni pregostniti prerodka? (Kat. pol. društvo v Slatini.)

Odgovor: 1 kilogram lucernovega semena je 1 ¹/₂ litra. Na 100 ^{my}/₂ se seje ¹/₂ kilograma, torej je lahko posejati z enim kilogramom 4 are ali 400 ^{my}/₂.

Vprašanje 29. Imam kravo, ki se je meseca decembra prvokrat otelila. Kmalu potem pričelo ji je vime otekati, in sicer ne vse, ampak zdaj na to, zdaj na drugo stran. Ravno tako so ji tudi noge otekle. Kaj je vzrok in kako ozdraviti od te bolezni? (M. K. v M.)

Odgovor: Ko bi bilo vse vime in samo to oteklo, rekli bi, da se je krava prehladila, kajti ob otelevi je posebno občutljiva. To pa ne bode pravi vzrok. Ker so tudi noge otekle, tudi slaba molža ne bo vzrok, vendar vam svetujemo, nadzorujte dekle, katera molže, strogo, da vedno vse mleko čisto izmolže, ker slaba molža je vzrok mnogoterim vimenskim boleznim. Bolezen vaše krave je skoraj gotovo kužna oteklina, ki prihaja od strupa (od gliv), katerega se naleze krava iz stelje, ki je usmrajena, zaduhla, plesniva ali predolgo uže v hlevu. Ob taki oteklini vimena, ki se pokaže le po nekaterih sescih in delih, otečejo tudi noge. Zdravilo proti tej bolezni je suha in zdrava ter mnogokrat premenjana stelja. Razen tega vam pa priporočamo vime pred vsako molžo z mlačno vodo izmiti in potem s suho čunjo obrisati. Po molži naj pa dekla sesc tako obriše, da je popolnoma suh in brez vsega sledu od mleka, kajti ravno tisto mleko, ki je po molži še v sesci, uide v vime nazaj, in če krava leži, potegne s tem mlekom še ono nesnago iz nastila, ki provzroči bolezen. Samo ob sebi je umevno, da se ta bolezen največkrat pokaže le po zimi, ker je žival vedno v hlevu, in ker ji pomanjkuje dobre stelje.

Vprašanje 30. Pogledal sem v panje svojih čebel in našel sem po nekaterih mrtve matice. Kaj mi je početi, ali naj strd in satovje uže sedaj pospravim, ali naj čakam do prihodnjega rojenja, ker potem lahko dobim matice od drugičev? Omenjam, da imam same stoječe pletarnike, kateri so zelo nepriljavni za znotranje delo, rad bi dobil po Dzierzonovem načinu prirejene, pa ne vem, kje in koliko bi stali. (M. G. v Framu)

Odgovor: Zgodaj spomladi, ko še ni trotov, naj se brezmatični panj združi z drugimi. Ob rojenji pa ravnajte z brezmatičnim panjem tako le: Brezmatičniku dajte kos sata, v katerem so jajca ali šele izleženi črvčki; čez 4 dni stara zalega ni za nič. Še boljše storite, ako izrežete iz katerega panja zadelan matičin stolpiček in ga pritrдите sredi čebelnega ležišča. Da čebele stolpiča ne poškodujejo, pokrijte ga s pokrovcem od pipe na znani način. Ako pa morete dobiti kako neuprašeno matice, dajte jo brezmatičniku v hišici zaprto za 24 ur. Če jo čebele obsedejo in s perutnicami na njo prašijo, smete jo izpustiti. Dzierzonove panje priskrbi Vam gotovo M. Ambrožič, trgovec s čebelami v Mojstrani na Gorenjskem.

Vprašanje 31. Lansko leto sem sejal lucerno pod ječmen. Vzkalivša bila je gosta, a ob ječmenovi žetvi zelo redka, ako ravno je bil ječmen tudi gost. Vzroka ne vem. Ali bi bilo dobro letošnje spomlad v novič nekoliko lucerne podsejati? (J. J. v Gor.)

Odgovor: Da se je gosto vzkalivša lucerna izredčila, utegne biti vzrok spomladanjska suša ali pa mráz. Prav dobro bode podsejati spomladi lucerne, vendar jo sejte pomešano s štajarsko deteljo, da dobi sence, in da zabranite rast plevelu.

Vprašanje 32. Sporočite mi v „Kmetovalci“. kje bi dobil semena „mangoldovega“. Zvedel sem, da je ta zelenjad dobra krma za prasiče in da daje obilen pridelek. Ob enem blagovolite nekaj vrstic spisati, kako se prideluje ta rastlina. Vem da je še marsikedo ne pozna. (Fr. L. v Rovtah.)

Odgovor: Mangold je zvrst navadne krmne pese, ki se po listji prav nič ne loči od nje, pod zemljo pa naredi dolgo, a ne debele gomolje, ki ni mesnata kakor pesa, ampak bolj lesnata. Seme mangoldovo dobite v vsaki semenski trgovini n. pr. pri tej, katera je tej številki priložila svoj cenik. Mangold je dvoletna rastlina, sejati jo je spomladi v vrste po tretjino metra narazen na dobro pognojeno zemljo. Žanje se sproti, kolikor ga je treba, in sicer prvo leto trikrat, tudi štirikrat, drugo leto pa dvakrat do trikrat. Prvo leto, ko nekoliko doraste, morate ga opleti in okopati. Prav dobro ga je tudi med drugo in tretjo žetvijo ter drugo leto spomladi okopati. Rastlin, katere odberete za seme, drugo leto ne žanjite. Povemo vam, da je mangold tudi prav dobra špinača, zato ga nahajate po semenskih cenikih vpisanega pod špinačami.

Vprašanje 33. Imam težko kravo srednje reje s četrtem teletom, katero sem s petim tednom prodal. Sedaj je tri mesece, kar se je otelila, in je dva meseca breja. Pri tretjem teletu je dobro molzla, kajti dajala je najmanj po 9 litrov na dan. Sedaj se je pa za molžo popolnoma skazila, zjutraj in zvečer daje po 1 1/2 liter, opoldne je ni niti vredno mlesti. Krava je zdrava, rejena in rada je dobro krmo, katero ji pokladamo. Jaz sam menim, da je vzrok slabi molži ta le: Pri kravi je bil privezan oven, ki sem zapazil da kravo sesa, in od tistega časa nič več dobro ne molze. Ali sodim prav, kaj je Vaše mnenje, in ali se da krava popraviti? (Fr. K. na V.)

Odgovor: Oven ne more biti vzrok, kajti potem, ko ste ovna odstranili, namlesti bi morali vsaj toliko več mleka, kolikor ga je oven posesal. Vzroki utegnejo biti troji: Ker je bila krava dobra molznica, molzli ste jo predolgo, predno se je otelila. Naj krava še tako dobro molze, proti koncu brejosti t. j. dva meseca pred otelitvijo, mora se z molžo ponehavati in slednjič popolnoma prenehati, drugače se pokvari. — Drugi vzrok je morebiti slaba molža. Ako dekla ne zna mlesti, zlasti trde krave, pušča v vimenu mleka in to dela, da se krava glede molže hitro kvari. — Tretji vzrok morebiti je ta, da krava navlašč pridržuje mleko, kar se mnogokrat pripeti, kadar vzamejo kravi tele.

Gospodarske novice.

* **Pravila c. kr. kmetijske družbe kranjske, ki jih je bil ukrenil lanski družbeni občini zbor in potrdila c. kr. deželna vlada, prejme z današnjim listom vsak družabnik, oziroma naročnik „Kmetovalčev.“**

* † **Gospod J. N. Bačnik**, duhovni svetnik, umirovljen župnik in ud kranjske kmetijske družbe, umrl je 25. t. m. v Novem mestu. Naj počiva v miru!

* **C. kr. kmetijska družba v Celovci** bode svoj redni občini zbor za l. 1889 imela dne 13. marca t. l.

* **C. kr. kmetijsko ministerstvo** je od g. J. Malinška v Tacnu pod Šmarno goro kupilo njegovega lipičanskega žrebca za 800 gl. Žrebec bode oddeljen za letos postaji na Igu.

* **Občno avstrijsko kmetijsko in gospodarsko razstavo** priredi l. 1890. nižeavstrijska c. kr. kmetijska družba na Dunaji.

* **Rusko laneno seme**, katerega je kmetijska družba kranjska neposredno na Ruskem naročila, dospelo je v Ljubljano. Mernik stoji 3 gl. 30 kr. Kdor ga je naročil, naj kmalu pride ponj. Tisti, ki so želeli, da jim ga družba dopošlje, dobodo ga kmalu.

* **Poslano.** Današnji številki je priložen posnetek iz glavnega semenskega cenika tvrdke Wolfner & Weisz na Dunaji (L. Wallfischgasse 15.), katerega priporočamo vsem gospodarjem v pregled. Ta dobro poznana tvrdka si je pridobila vsled svojega poštenega ravnanja toliko zaupanja po

vseh kmetijskih krajih, da je vsako drugo priporočanje odveč, vendar jo pri tej priliki še enkrat priporočamo za poljsko, vrtno in gozdno seme.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 17. februarija 1889.

Seji je predsedoval družbeni podpredsednik gosp. Jos. Fr. Seunig, navzoči so pa bili odborniki gg. Detela, Lenarčič, Murnik, Povše, Robič, Witschel, dr. M. pl. Wurzbach in tajnik Gustav Pire. Ob pričetku seje spominal se je predsednik smrti cesarjeviča Rudolfa, objavil odbornikom, da je deputacija bila pri gospodu deželnem predsedniku, proseč ga, da prijavi na najvišem mestu sožalje družbeno, ter pozval odbornike, naj v znak sočutja vstanejo raz sedeže. Kar se je zgodilo.

Glede občnega zbora za l. 1888. ukrene glavni odbor: Občini zbor bode v drugi polovici maja meseca, dan se določi šele pozneje.

Podružnicam se ukrene pisati, naj skličejo pred občnim zborom svoje občne zборе, na katerih naj se povsod tam, koder uže dlje časa ni bilo volitev, zvrše nove volitve na podlagi novih pravil. Pri tej priliki naj se podružnice posvetujejo o svojih zastopnikih pri občnem zboru v Ljubljani. Važna točka občnega zbora bode letos o tem, kako bode družba ravnala glede drevja, katero bodo dobili udje zastoj. Ob sebi je umevno, da družba ne more iz nič kaj narediti, ampak le z denarjem, zato za 1 gold. ne more dajati družbenega lista, po vrhu pa še drevja zastoj. Družba ne bode mogla drugače postopati, nego da bode zahtevala od tistih udov, ki bodo vzeli drevja, vso letnino, torej tudi ono polovico, katero dobiva sedaj podružnica. Podružnica bode za ta goldinar res na škodi, a pomisliti je, da vsi udje ne bodo hoteli drevja, in da je glavnemu odboru sedaj mogoče vsled deželne podpore izdatno pomagati podružnicam pri njih resnih podjetjih, in to toliko bolj, kolikor delavnejša je podružnica. Občini zbori podružnični naj se torej tudi o tem posvetujejo.

Glavni odbor ukrene, da bode izkusil kupčijo s kranjskimi čebelami v pravi tir spraviti, ker je dobro ime kranjskih čebelnih trgovcev precej trpelo v inozemstvu vsled nepoštenega postopanja nekaterih trgovcev, zlasti iz tujine došlih. V to ime naroči tajniku, naj vse potrebno ukrene in v prihodnji seji poroča.

Glavni odbor ukrene načelne naredbe glede uprave družbene živinozdravnice.

Gospod deželni glavar in državni poslanec dr. Poklukar se naprosi, da bode zastopal družbo pri shodu avstrijskih gozdarjev na Dunaji.

Na poziv štajarske kmetijske družbe ukrene glavni odbor vprašati vodstvo ljubljanske hranilnice, ali je ona za to, da bi se smele triletno zastale obresti brez tožbe, ampak samo s preprosto napovedbo vknjiževati, kar bi delalo dolžnikom dosti manj stroškov.

Sosed družbenega posestva na Poljanah M. Zdešar je napovedal, da bode posekal družbeno živo mejo, ker mu senca škoduje. Glavni odbor ukrene naročiti svojemu zastopniku dr. Wurzbachu, da Zdešar tega ne sme storiti, ker je v dotični kupni pogodbi izrecno omenjeno, da se sosed celo onih vej, ki visijo nad njegovim posestvom, ne sme dotakniti.

Na prošnjo štajarskega deželnega odbora ukrene glavni odbor pozvedovati, kako povračajo na Kranjskem škodo, katero dela divjačina.

Za nove ude se vzprejmejo:

Dr. Mahr Alfred, c. kr. zdravnik v Radečah; Medved Martin, posestnik in župan v Jagnjenci; Vidrič Franc, posestnik v Begunjah; Oblak Ivan, posestnik v Grahovem; Fatur Matija, posestnik v Zagorji pri Št. Petru; Luznar Fran, učitelj v Voklem, p. Senčur pri Kranji; Gašperin Fran, posestnik in župan v Begunjah; Avčič Fran, trgovec in posestnik in Trnju pri Št. Petru; Dejak Anton,

posestnik in konjski trgovec v Dolenji vasi pri Ribnici; Šapla Ivan, posestnik v Šturiji; Šapla Anton, posestnik v Šturiji; Verhune Andrej, pivovar in posestnik v Gradu; Weneelj H. L., trgovec v Ljubljani; Žnidaršič Franc, posestnik in vinski trgovec v Starem trgu pri Ložu; Mercina Josip, posestnik in krojač v Zgor. Kašlju; Rode Franc, posestnik v Zapereah; Podboj Štefan, posestnik in gostilničar na Adamovem; Červ Jakob, posestnik v Vrhu pri Št. Viski

gori; Turk Pavel, župan in trgovec v Dragi; Bole Jakob, posestnik na Lazih; Puc Marija, posestnica in trgovka v Podvelbu; Kobav Andrej, posestnik v Višnjah; Prijatelj Egidij, posestnik v Vinici pri Sodražici; Gebauer Viljem, učitelj v Trzišči pri Mokronogu; Meden Jurij, posestnik v Topolu; Spiek Tadej, posestnik v Krumpendorfu; Pust Franc, tesarski mojster pod Golovcem; Malik Janez, posestnik na Slapu.

✎ INSERATE ✎

sprejema „Kmetovalec“ po ceni, zaznamovani na prvi strani. V „Kmetovalecu“ priobčeni inserati imajo najboljši uspeh, kajti list je razširjen posebno po deželi, zlasti pa v premožnejših kmečkih krogih. Zelo „priporočljiv“ je „Kmetovalec“ za objavljenja pri nakupu ali prodaji gospodarskih pridelkov, izdelkov ali potrebščin.

Prodaja drevesnih sadik.

V c. kr. gojzdem vrtu pod Rožnikom pri Ljubljani oddalo se bode prihodnje spomlad okoli tri milijone drevesnih sadik proti tem, da se za vsaki tisoč s zavijanem in odneskam do železnice ali pošte vplača in sicer za triletno smreke 1 gld. 50 kr., za dveletne borovce 1 gld. 70 kr., za štiriletne jelke 2 gld., za jesene in akacije 1 gld. 60 kr., za gaber 2 gld. 60 kr. in za vrbove kolčke vsake vrste 1 gld.

Naročila sprejema proti vplačilu odpadlega zneska c. kr. deželno gojzno nadzorništvo v Ljubljani do do 10. aprila 1889. (28—1)

Od c. kr. dež. gojzarskega nadzorništva za Kranjsko.

Nik. Hoffmann,

tovarn. r. kirurških inštrumentov, umetalni, ter orožni kovač in nožar

v Ljubljani, na Mestnem trgu št. 12,

priporoča bogato zalogo svoje raznovrstnega v njegovo stroko spadajočega blaga. Vsa zaloga obstoji iz lastnih izdelkov in se za vsako prodano reč jamči, da je dobra in iz najdljšega blaga narejena.

Zlasti so v zalogi najboljši noži za vrtnarje in vinogradarje, kakor sploh nožarsko in fino kovasko orodje za kmetovalce, vrtnarje, vinogradarje, gozdarje itd.

Reči, ki niso v zalogi, se po naročilu precej in v najboljši kakovosti naredi. (14—3)

Yorkshir prasiče

8 tednov stare po 10 gld. enega, starejše po 6 gld. za vsak mesec starosti, potem

vrbe (beke) *salix acutifolia*,
 „ *viminalis*,
 „ *purpurea*,
 „ „ *viminalis*,
 „ *uralensis*,

po 1 gld. 30 kr. tisuč komadov (manj kot tisuča se ne oddaja),

prodaja

Josip Lenarčič na Vrhniki. (16—3)

Pravo rusko laneno seme

je došlo v Ljubljano. Kdor je to seme naročil naj kmalu pride ponj k

c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani,
 Salendrove ulice št. 5. (27—1)

✎ Čepiče ✎

pravilno imenovanih

jabolčnih in hruševih vrst

ima podpisani na prodaj v Toplicah pri Novem mestu in sicer par po 3 kr. Od jabolk so nastopne vrste: Car Aleksander, tiefputzer, zimski, poinikovo jabelko, ananazovo rejneto, novo kanadsko rejneto, angleško zlato rejneto, rožmarinček, virginski rožnik, moringerjev rožnik in druge izvrstne vrste. Od hrušek: Dunajska triumfovka, virgoulaise, grozdeničarca, baronovka, souvenir, postrvenka, in druge zlahne poletnje in zimske hruške. Čepiče oddajam s pravim imenom od drevja, katerega sem dobil iz Virtemberškega od slavnih sadjarjev dr. Lukasa, Oberdicka in Laucha. Vse te vrste sadja so privajene našem podnebju. (29—1)

Dr. M. Godec.

Važno za sadjarje

Ker opustim svojo drevesnico, v kateri imam preko 10.000 najboljših vrst jabolčnih in hruševih dreves, ki so privajena gorenjskemu mrazu, prodam ta drevesca ter dober stojim za pravo ime. Dokler jih je kaj, prodajam jih po te-li ceni:

Drevesa	I. vrste s krono	po 40 kr.
„	II. „ brez „	30 „
„	III. „ „	20 „
„	IV. „ enolet. pevcarji „	10 „

(23—2)

Oton Wölfling,

v Bledu na Gorenjskem.

Bolezni želodca

in spodnjih telesnih delov, jeter in vranice, zlata žila, zaprtje, vodenica in kronična driska zdravi se najvspešneje s **Piccoli-jevo „Esenco za želodec“**, koja je tudi izvrstno sredstvo proti glistam. Pošilja jo izdelovatelj lekarnar Piccoli v Ljubljani (na Dunajski cesti) proti poštnemu povzetju.

Izdelovatelj pošilja
esenco za želodec

v zabojčkih po 12 steklenic za 1 gl. 36 kr., poštno stroške trpé p. t. naročniki. (11—4)

Posamezne steklenice dobijo se pa razven pri izdelovatelju lekarju PICCOLI-ju „pri Angelu“ v Ljubljani po 10 kr., tudi še pri lekarju Rizzioli-ju

v Rudolfovem in skoraj po vseh lekarnah na Primorskem, Tirolskem, Koroškem, Štajarskem in v Dalmaciji in sicer po 15 kr. steklenica.

Dober hrušovi mošt,

ki je bil na deželni sadni razstavi odlikovan z bronasto državno medaljo, je naprodaj (19—3)

Kje? pove uredništvo tega lista.

Wilhelm Klenert

prej Klenert & Geiger

I. štajerska drevnec za sadno drevje in vrtnice v Gradi.

(Ta drevnec pripoznana je kot ena največjih in najbolj vredjenih v Avstriji.)

Priporočamo veliko in izbrano zalogo:

Vrtno, visokodebelnatih in pritličnih; **sadnega drevja**, visokodebelnatega in pritličnega ter piramide, spalirje, kordone in enoletne požlahnitve; **divjakov in podlag za pritlikovce**; **jaгодnega sadja**; **lepotičnega drevja in grmovja, drevja** (6—4) **za drevorede itd.**

Razpošiljatev pravilno imenovanih oepičev vsih vrst sadja,

☛ Cenike je dobiti zastoj in franko. ☛

Semenarska postaja

C. Rambousek-a v Zborowu, pošta Forbes na Češkem

ponuja za pomladansko setev semena sledečih jarih žit in krompirja:

Jara žita: Požlahnitena menjalna pšenica Zborovska menjalna in velikanska rž Oregonki, švedski Hudikswall in Bestehorn ječmen Zborovski, švedski, Milton, Luher velikanski ligowski, Welcome in Triumph oves itd.

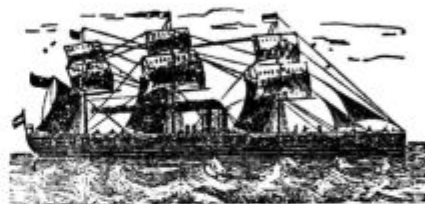
Krompir: Zgodnji Zborowski, Oneida, cesarski, Extra, Early Vermont, Early Mayflower, Darling in The May Queen itd.

Pozni: Biser, Anderssen Hertha, Aurora, Magnum bonum, Rambousek, Unikum, Matador itd.

☛ Cenike dobiti je na zahtevanje zastoj. ☛

Ravno tukaj dobiti je jajca od **Endemskih velikanskih gosij**, jajce po 80 kr. od **Pekinskih in Avlesburvških rac**, jajce po 20 kr. (3—3)

Vožnja traja od Ljubljane do Amerike le okoli 13 dni in cena s hrano na parobrodu od 60 gl. naprej.

Važno za popotnike v Ameriko.

Kdor želi po ceni, dobro, hitro in varno potovati v severno ali južno Ameriko i. t. d. naj se zaupljivo obrne na od slavne c. kr. deželne vlade v Ljubljani potrjenega glavnega zastopnika za potovalce

J. Paulin-a v Ljubljani,

Marijin trg št. 2.

(7—4)

Tu se dobijo **vožne karte s polno garancijo** od Ljubljane naravnost do vsakršne postaje v severni in južni Ameriki, Avstraliji, Afriki i. t. d. po zopet mnogo znižanih cenah, ravno tako se tudi vsakršnemu posvetovanju radovoljno služi.

Vožnja preko Ljubljane in Beljaka priporoča se tople le v prid potovalcem, ker je **veliko krajša in ceneja** kot ona preko Dunaja.

☛ Deteljno seme. ☛

Ker je podpisana družba prepričana, da se je obraniti predenice (žide) v detelji le tedaj, ako se seje **čisto seme**, ukrenila je posredovati gospodarjem nakup zanesljivega deteljnega semena.

Kdor hoče tedaj imeti tako seme, naroči naj se pri podpisani družbi, ter naj priloži vsaj polovico zneska. Družba naročila bode le toliko semena, kolikor bo naročenega.

Naročeno seme je pregledano od c. kr. pregledovalne postaje na Dunaji, katera tako strogo postopa, da ne da spričevala, ako najde v semenu le eno predenično zrno.

1 klgr. prave francoske lucerne (nemške ali večne detelje) stoji za ude družbe 93 kr., za neude 98 kr.

1 klgr. debelozrnate štajerske, rudeče detelje, stoji za ude družbe 63 kr., za neude 68 kr.

Vreče in vožnji listi se ne zaračunajo.

Opomnja. Cene postavljene so tako nizko, da cenejši ni mogoče dati „poštenega“ semena „brez predenice“. Ker je ponujano seme dvakrat čišteno in le odbrano debelo seme, zadostuje polovica semena v primeri s drugim cenim a slabim semenom, zato je kupec tega semena na vsak način na dobičku.

Naročila je prijavit

(18—3)

c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljani.

Proti boleznim v vratu,

hripavosti, kašlju, zlasti pri otrocih;

= proti boleznim v želodci in mehurji =

kakor tudi fina namizna kislina voda

je posebno priporočan

(12-4)

koroški rimski vreclec.

Na prodaj pri M. E. Supanu v Ljubljani in pri F. Dolenzu v Kranji.

C. kr. konces. parobrod. društvo**„CUNARD LINE“**sprejema **blago** in **popoŕnike** za
severno in južno Ameriko. (9-4)

Razjasnila daje

„Cunard Line“ v Trstu,
v ulici Valdirivo št. 28.**!! Kdor si hoče !!** (22-2)**!!! brez teŕave zasluŕiti mnogo denarja !!!**pošlje naj svojo adresu upravniŕstvu tega lista v
zapečatenemu pismu z napisom „Zasluŕek“.**Rŕzene otrobe,**

(21-2)

katere imajo kakor znano večo redilno vrednost nego
pŕenične in ki posebno prijajo goveji ŕivini, prodaja po
zniŕani ceni t. j. po 4 glđ. 50 kr. za 100 kgr.**trgovec J. Knez v Ljubljani**in sicer proti gotovi plači ali pa proti povzetji. Kdor
svoje vreče ne dopoŕlje, zaračuna se mu vreča s 20 kr.**Semenski krompir**

ed najboljših sort, katere je

c. kr. kmetijska druŕba kranjska

kot najbolŕše spoznala na svojem posestvu, in sicer:
Rubin, zgodnji Roŕnik, Zborovski, Oneida, Dar-
ling, Bela Kraljica, Magnum bonum, ŕolmaster,

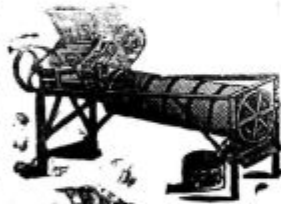
(25-2) Rambousek in Unikum,

prodaja imenovana druŕba

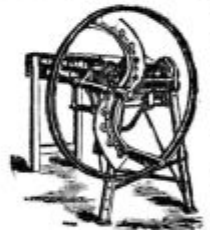
po 2 glđ. 50 kr. 100 kgr. za druŕbene ude in

" 3 " " " 100 " " neude.

Naročila je poŕiljati na

oskrbniŕstvo poskusnega dvora**c. kr. kmetijske druŕbe kranjske v Ljubljani,**
na Spodnjih Poljanah (ŕivinozdravnica).**Zaloŕba tovarne**

pri

Franju Detter-ju v Ljubljani

na starem trgu št. 1. nasproti ŕeleznemu mostu (v lastni hiŕi.)

Tu se dobivajo najbolj različni kmetijski in drugi stroji in orodja n. pr. **mlatilni stroji** na vlačilo (Göpel) in na roko
slamorezni, ŕivalni, potem stroji, s katerimi se **ŕito čisti** in **odbira**, dalje **malni**, ki **snaŕijo, ŕito trejo** (ŕrotajo) in **sadje meč-**
kajo, potem **otrgači** za **koruzo robkati** in **grozdje obirati**, za vino in sadje, **smrki** (pumpe), dalje tudi **smrki** za **gnojnico**; stroji
s katerimi se **repa** in **korenje drobi**, **preproste** in **dvojne pluge**, **blagajnice**, varne pred tatom in ognjem, **stroje za ŕehtanje** in
oŕezanje po Strakosch in Bonerjevemu načinu i. t. d.Kmetovalci, ki ne morejo precej plačati nakupno vsoto za prekoristne stroje i. t. d., morejo plačati tudi pozneje, na
pr. o Vseh svetih, o Boŕiži i. t. d. (20-2)Jaz se tedaj priporočam za prav obilno nakupovanje, **svarim** pa ob enem gg. gospodarje, da se varujejo kupiti
stroje od potovalcev (agentov), kateri so s svojim nepoštenim postopanjem uŕe marsikaterega gospodarja spravili v zadrego. —Praviloma naj nikdo ne kupi reči, katere ni poprej videl, in če
to ni mogoče, vsaj ne od ljudi ali od tvrđk, katere nihče ne
pozna. Z neprevidnem postopanjem je bil uŕe osleparjen mar-
sikater dober in pošten kmetovalec.Moj popotnik **Ivan Grebenc** ima mojo legalizo-
vano, splošno pooblastilo, nanj se morejo kmetovalci popolnomo
zanesti in mu dajati naročila za mene. Drugači pa prosim se
pismeno in s zaupanjem na me obrniti.

S spoŕovanjem

Franc Detter.